

OBIČNE PRIČE

ČAŠA

Prva stvar koju primetite kada uđete u sobu mog prijatelja jeste ta čaša. U prvi mah — odgovarajući na pozdrave — možete da pomislite da je u pitanju ogledalo, velika staromodna psiha, ali kasnije, kada sednete i raskomotite se, a moj prijatelj ode u kuhinju po piće, shvatite (zainteresovano razgledajući, kao što uvek činite, nepoznatu sobu) da je to čaša. Iznenadite se, načinite, nesvesno, korak ili dva u jednom pravcu, ali tada začujete mog prijatelja, vraća se iz kuhinje i poslužavnik drhti u njegovim rukama i brže-bolje se povlaćite na svoje mesto. Tokom razgovora koji sledi, ne uspevate da se suzdržite i pogled vam, češće nego što biste vi to želeli, skreće, prosto: beži u pravcu čaše. Na kraju, kada više ne možete da izdržite, ponovo ustajete i, već ispružene ruke, pitate: »Smem li?« Kako da ne, kaže moj prijatelj, kako da ne. I evo vas, stojite zajedno pored — umalo da kažete: kristalnog zida — stojite, dakle, pored te čaše i zadržite dotičete prohladan, sjajan kristal.

Odakle? Kako? Ne znate šta pre da upitate, izgubili ste skoro dah, priznali ste lepotu.

Ah, smeška se moj prijatelj, to. (Vi ste već prislonili obraz na uglačanu površinu.) Vidite, pokušava on da vam objasni, ja sam — naravno, još pre rata — radio u jednoj fabrici kristala u Češkoj. Pravili smo vaze, lustere, svećnjake, pepeljare, a ja sam pomislio... I eto, moj prijatelj spušta oči kao da se stidi, u slobodnom vremenu, malo po malo...

I napravili ste je, grcate, sasvim sami? (Obgrlili ste čašu rukama, dodirujete je stomakom.)

Moj prijatelj klima glavom. Znači, pita vas, dopada vam se?

O, kažete, o!

Iznutra je još lepša, kaže moj prijatelj i gleda vas pravo u oči.

Mislite li?

Siguran sam, kaže on, ja sam je napravio. (Pauza.) Hoćete li da uđete?

Molim? zbudili ste se. Da li bih stvarno smeo, ili ako ne smetam... Molim?

Ni govora, kaže moj prijatelj, ni govora. Evo, on se saginje, uzmete stoličicu.

Stoličicu?

Tako da možete sestiti, tapše vas moj prijatelj po leđima. Potpuno se prepustite dodiru lepote, njenoj blizini.

O, hvala vam, hvala! i pritiskate stoličicu na grudi. Zatim se, uz malu pomoć mog prijatelja, prebacujete preko kristalnog obruča čaše. »Samo uživajte!«, čujete njegov glas dok klizite naniže: »Samo uživajte!«

A kada stignete na dno, ugledate u reskom polumraku dugačak niz ljudi na stoličicama, ljudi koji pogledom, dodirrom, jezikom, ili nekim drugim čulom, potpuno uživaju u lepoti. Jer lepota je, iako je unutrašnji prostor čaše mnogo veći nego što ste zamišljali na dohvat ruke. I pronalazite jedno slobodno mesto, sedate, dotičete prvo čelom, zatim prstima, usnama, čitavim telom prohladni odsjaj lepote, počinjete da se grčite, tresete, konačno: zaplaćete, cvileći i preklinjući da blaženstvo, da blaženstvo ne prestane nikad.

Još jedno piće?, pita me moj prijatelj. Sa fotelje podiže kišni kaput mog poznanika i stavlja ga u veliki plakar. Kroz odškrinuta vrata naslute se redovi uredno složene odeće. Kada ćeš ponovo doći?,

više moj prijatelj, ovog puta iz kuhinje. I dodaje, kada se sa poslužavnikom u rukama pojavi na vratima: Dovedi opet nekog, znaš koliko me muči usamljenost!

Znam, kažem.

HORIZONT

Prvo vidite samo horizont. Liniju. Ali ne znate šta ona razdvaja. Nebo od neba, možda? Hm.

Pružila li vam to neku utehu? Nadu?

Ubrzo vas ni to više ne zanima.

Gledate radije golubicu kako, u određenom trenutku svemira, odleće da se više nikada ne vrati.

Ili otkrivete sebe, sklopčanog, u utrobi atoma.

Presipate, iz ruke u ruku, belu pregršt morskog peska.

PORUČNIK RAKOČEVIĆ

Poručnik Rakočević bojao se da diše. Ponekad bi prošlo nekoliko dana pre nego što bi se usudio da ponovo udahne vazduh. Jednom prilikom, pre dve ili tri godine, kada se po službenom naređenju zatekao u glavnom gradu republike, nije disao skoro tri nedelje. Gnušao se prekomernih količina izduvnih gasova automobila i, uopšte, prašine koja je kao najfiniji vez lebdela u vazduhu. Po povratku u svoju komandu, zatražio je neplaćeni godišnji odmor. Morao je da ode u planine. Tamo, kraj jezera, između borova, poručnik Rakočević provodio je dane u dugim šetnjama ili bi sedeo, s čebetom preko kolena, u ligenštulu i posmatrao zalazak sunca.

Ali, o kako je disao!

I tako, kako je vreme proticalo, a čas povratka se neumitno približavao, u njemu ojača želja da zauvek ostane tu, na visini. Pomisao na grad, na fizičku zagađenost (a naslućivao je i duševnu), ispunjavala ga je užasom. Ponudio se direktoru hotela u kojem je odseo, ali na žalost, direktor se izvinio, sva mesta su bila zauzeta, ne bi mogao da prihvati njegove usluge. Ne obazirite se na moj čin, reče poručnik Rakočević, to uostalom i nije nekakav čin... Nemojte tako, rekao je direktor, čin je čin. Vrsta posla nije važna, reče poručnik, mogao bih sve da radim: portir, možda, ili sobar, da kuvam ne znam, ali... Verujte mi, reče direktor, verujte mi. Verujem vam, reče poručnik Rakočević, i povuče se u svoju sobu. Otvorio je prozor, dovukao stolicu, seo, i zagledao se u dolazeći sumrak. Šta je još smeo da očekuje od života? Uvukao je svež, ljubičasti vazduh duboko u pluća. Mogao je da oseti kako u njima, svom silinom, pršte svemiri bezbrojnih atoma. Uputio se, ne paleći svetlo, do svog prtljaga, uredno složenog u uglu, izvadio službeni pištolj, stavio prigušivač, i — ne izdišući vazduh koji je i dalje šumeo — opalio sebi metak kroz glavu.

GRANICA

U jednom određenom trenutku vašeg života vi ćete — hteli to ili ne i uprkos mogućem otporu — svakako stići do Granice. Kroz spušteni prozor sporog voza ugledaćete, u daljini, žmirkava svetla raštrkanih seoskih kuća. Oslonjeni grudima o dve masivne ručke, osetićete svež planinski vazduh, čućete lavež psa uznemirenog nenadnom tišinom. Zatim će do vas, iz najdaljeg ugla vagona, dopreti bat koraka, otvoriće se, jedna za drugim, mnoga vrata. Vratitićete se, ponešto uznemireni, do vašeg ležaja, tamo gde ste ostavili mantil i jednobojni sako, ali osvrćući se, iznova bacajući pogled preko ramena na sumrak u prozorskom okviru. Da li vam se samo pričinja ili se svetlost u udaljenim oknima zaista sve brže gasi? Tada ćete začuti zvonki klizaj susednih vrata i — da! o, da! — baršun ženskog glasa. Ali! Zar! Ta toliko ste putovali, (kako je samo vreme sporo proticalo!), a niste znali da vas tanka pregrada deli od ne tako retko sanjane Žene! Uspravićete se, sa ispravama između palca i kažiprsta, i čvrsto zatvorenih očiju posvetiti se Misli. Posetićete je, donosite odluku, čim pređete granicu. Međutim: kada budete otvorili oči, postaćete lagano svesni da u dalekoj dolini i na mirisnim padinama vlada mrak: kada budete podigli glavu, zapazićete da žarulja iznad prtljagarnika drhće i, uz trzaje, trne. Tako nećete, slušajući korake, ni videti tri čoveka u uniformama kada se približe vašim vratima, niti ćete razaznati prste u rukavicama koji će hitro — uz nepostojan blesak baterijske lampe — prelistati vaše papire, a zatim se zadržati na neupadljivom detalju i otići će, otići će nazad, kao što nećete videti četvrto službeno lice, neprimetno, u cipelama sa gumenim donovima, koje će krupnim, neveštim rukopisom ispisati reči: persona non grata, da bi vas već u zoru, nakon kratke i sažete komande, spremili ad infinitum, ad acta.